

Bygdefolks syn på hytte-boomen

Delresultater fra undersøkelsen *By, bygd og fritidsboliger 2008*

Johan Fredrik Rye og Maja Farstad

Notat nr. 4/10, ISSN 1503-2027

**Norsk senter for bygdeforskning
Universitetsenteret Dragvoll
7491 Trondheim**

johan.fredrik.rye@bygdeforskning.no
maja.farstad@bygdeforskning.no

1: Bygdefolk positive til dagens hyttesituasjon

I dette notatet gis en presentasjon av noen av de empiriske resultatene fra Norsk senter for bygdeforsknings spørreundersøkelse "By, bygd og fritidsboliger 2008" som ble gjennomført vinteren 2008.

Analysene viser at bygdefolket i distriktskommuner med mange hytter jevnt over er positive til hyttefenomenet i bostedskommunen. Ikke minst gjelder dette lokale aktører som har en direkte økonomisk gevinst av hytteutbyggingen, så som grunneiere og selvstendig næringsdrivende som har hyttefolket som kunder. Samtidig er det også en betydelig gruppe som mener at gevinstene av hyttebyggingen er begrenset, og som også er skeptisk til videre hytteutvikling i bostedskommunen.

Hovedfunnene som presenteres i dette notatet er:

- ▶ Bygdefolket er jevnt over positive til hytteeksplosjonen i distrikts-Norge: Halvparten (49,3 prosent) av innbyggerne i bygdekommuner med en betydelig andel hytter mener at fritidsboligturismen fører med seg flere fordeler enn ulemper for deres kommune.

- ▶ Nesten like mange (47,0 prosent) mener fritidsboligutbyggingen i deres kommune bidrar til å skape nye arbeidsplasser.

- ▶ Derimot er det mer begrenset tiltro til at hytte-boomen bidrar til å bedre det offentlige servicetilbudet (17,3 prosent) eller flere opplevelsestilbud (19,5 prosent) i bostedskommunen.

- ▶ Bygdeaktørene som selv har direkte økonomisk gevinst av hytteveksten, er de som er mest positive til hytteutbyggingen, så som grunneiere som kan selge hyttetomter og lokale næringsdrivende med hyttefolket som kunder. Det er også en tendens til at bygdefolk som har høy inntekt og høy utdanning er mer positive til hyttefenomenet.

Undersøkelsen gir samtidig en tydelig advarsel til bygdekommuner som planlegger ytterligere utbygging. Selv om mange på bygdene er positive til dagens hyttebefolkning, er det også en betydelig andel (36,7 prosent) som ikke ønsker seg en sterkere satsing på fritidsboliger i deres bostedskommune.

Kort om datamateriale og metode

Resultatene som presenteres i dette notatet bygger på undersøkelsen "By, bygd og fritidsboliger 2008", som er en statistisk representativ undersøkelse blant 2680 nordmenn, gjennomført vinteren 2008. Analysene i dette notatet bygger på svarene fra et delutvalg i denne undersøkelsen: 1496 personer i de 201 norske bygdekommunene som i sterkere grad er preget av fritidsboliger (heretter kalt "hytte-bygdekommuner").

For ytterligere informasjon, kontakt:

Forsker Maja Farstad

Jobb: 73 59 24 26

Mobil: 918 23 469

Epost: maja.farstad@bygdeforskning.no

2: Hyttefolket skaper arbeidsplasser

Den økte etterspørselen etter fritidsboliger har åpnet nye muligheter for mange norske bygdekommuner når det gjelder økonomisk vekst og utvikling, og mange steder satses det nå på hytteutbygging som en sentral bygdeutviklingsstrategi. I denne sammenhengen er det viktig å kartlegge lokalbefolkningens syn på denne utviklingen. Oppfatningen av hvordan nærmiljøet endres som følge av hytteveksten, har betydning for fastboendes livskvalitet og tilfredshet med bostedet. Misfornøyde innbyggere kan dessuten motarbeide bostedskommunens hyttesatsing, og i ytterste konsekvens også flytte ut av kommunen.

Resultatene som presenteres i dette notatet gir et relativt nyansert inntrykk av de fastboendes opplevelse av situasjonen, selv om hovedtendensen i resultatene klart peker i positiv retning: Bygdefolk jevnt over er positive til hyttefenomenet, og mange mener at hyttene bidrar til å utvikle bostedskommunen i positiv retning. Samtidig er det også mange som er skeptiske, ikke minst med tanke på videre utvikling av fritidsboligsektoren.

I spørreundersøkelsen fikk bygdefolket presentert fem forskjellige påstander om hvordan de ser på hyttene og hyttefolket i sin kommune. Svarene er gjengitt i tabell 1 under.

Resultatene viser for det første at bygdefolket jevnt over er positive til fritidsboligturismen i sin bostedskommune (påstand 1). Nesten halvparten (49,3 prosent) mener den har gitt flere fordeler enn ulemper, mens bare hver femte bygdeboer (19,0 prosent) mener ulempene er størst. Resten (31,7 prosent) svarer midtkategorien ”både-og”.

TABELL 1: FASTBOENDES SYN PÅ FRITIDSBOLIGTURISMEN. SVARFORDELINGER PÅ ULIKE PÅSTANDER. PROSENT (N = 1429-1453).

Påstander	Uenig	Både-og	Enig	Totalt
1 Fritidsboligturismen i min bostedskommune fører med seg flere fordeler enn ulemper	19,0	31,7	49,3	100,0
2 Fritidsboligturismen i min bostedskommune har bidratt til flere arbeidsplasser	35,1	17,9	47,0	100,0
3 De offentlige servicetilbudene i min bostedskommune har blitt bedre på grunn av fritidsboligutviklingen	57,0	25,7	17,3	100,0
4 Vi har fått flere opplevelsestilbud i min bostedskommune på grunn av fritidsboligutviklingen	62,1	18,4	19,5	100,0
5 Fritidsboligbrukerne tar seg for mye til rette i bostedskommunen min	55,2	27,1	17,1	100,0
6 Fritidsboligene i min bostedskommune ødelegger stedets særpreg	62,1	24,7	13,2	100,0
7 Det bør satses mer på utbygging av fritidsboliger i min bostedskommune	36,7	34,8	28,6	100,0

Kilde: ”By, bygd og fritidsboliger 2008” (Norsk senter for bygdeforskning)

Det kan synes som om fritidsboligutviklingen først og fremst vurderes som positiv fordi den bidrar til utviklingen av det lokale arbeidsmarkedet (påstand 2). Nesten halvparten (47,0 prosent) sier seg enig i dette.

I debattene rundt hytteutvikling har det også blitt ytret håp om at en større hyttebefolkning vil kunne bidra til å stimulere utviklingen av andre sider av hyttekommunene, for eksempel bidra til bedre offentlige servicetilbud og også utvikling av opplevelsestilbud som lokalbefolkningen kan benytte. Det er imidlertid få fastboende som oppfatter at dette har skjedd i

kjølvannet av fritidsboligutviklingen i deres hjemkommune. Bare henholdsvis 17,3 og 19,5 prosent sier seg enig i disse påstandene (påstand 3 og 4).

Det har samtidig vært en bekymring at det store innslaget av hyttegjester i bygdene vil forringe de grunnleggende kvalitetene ved bygdesamfunnene. Hyttefolket kommer til bygda som turister i helger og ferier, og de bruker slik bygda på andre måter enn de fastboende, samtidig som de kan tenkes å representere andre vaner og væremåter. Dette ser ut til å bekymre bygdefolket i liten grad. Et mindretall, bare 17,1 prosent, opplever at fritidsboligbrukerne tar seg for mye rette i deres bostedskommune (påstand 5) og enda færre – 13,2 prosent – opplever at fritidsboligene ødelegger bygdas særpreg (påstand 6).

Flertallet blant de fastboende i hytte-bygdekommunene synes med andre ord å være tilfreds med fritidsboligsituasjonen i sine bostedskommuner, selv om det også er et mindretall som er mer skeptiske.

Det er imidlertid verdt å merke seg at tilfredsheten med *dagens* situasjon ikke nødvendigvis betyr det samme som et ønske om enda flere fritidsboliger. Svarene på den syvende påstanden viser at andelen fastboende som advarer mot videre utbygging av fritidsboliger i bostedskommunen er større enn andelen som ønsker en slik utvikling velkommen (36,7 mot 28,6 prosent).

Dette er et viktig signal til ulike aktører som arbeider med utvikling av fritidsboliger i bygde-Norge. Selv om dagens situasjon ikke har skapt store konflikter, antyder dette svaret at man nærmer seg en smertegrense, og at mange bygdefolk er skeptiske til at deres bostedskommuner i enda større grad skal preges av fritidsboliger.

3: Grunneiere og næringslivet mest positive

Vi har videre analysert om det er enkelte grupper i bygdesamfunnene som er mer positive til hytteutbygging enn andre. I tabell 2 (neste side) viser vi andelen som sier seg enige i den første og siste påstanden som ble presentert i tabell 1. Resultatene viser til dels klare forskjeller innad i hyttekommunene i oppslutningen om den lokale fritidsboligutviklingen. Man ser at aktører som har direkte økonomiske interesser knyttet til utviklingen av fritidsboliger er betydelig mer positive enn bygdefolk flest. Blant grunneiere som har solgt eller vurderer fremtidig salg av tomter til hyttebygging, mener to tredjedeler (66,1 prosent) at fritidsboligturismen fører med seg flere fordeler enn ulemper, og det er også et flertall (51,8 prosent) i denne gruppen som ønsker at det satses på videre utbygging av fritidsboliger. Det samme svarmønsteret får man blant selvstendige næringsdrivende som tilbyr varer eller tjenester til fritidsboligeiere i kommunen (58,3 og 38,9 prosent). For befolkningen i hytte-bygdekommunene samlet sett er disse prosentandelene nede i henholdsvis 49,3 og 28,6 prosent.

Halvparten av innbyggerne (50,2 prosent) i hytte-bygdekommunene eier eller disponerer selv fritidsboliger, og svært mange av disse hyttene (42,3 prosent) er dessuten lokalisert i bostedskommunen. Som forventet ser vi at disse bygdefolkene, som selv er brukere av fritidsboliger på hjemstedet, er litt mer positive til fritidsboligturismen. Forskjellene er likevel ikke store: 54,4 prosent mener fritidsboligturismen fører med seg flere fordeler enn ulemper, mot 49,3 prosent i hytte-bygdekommunenes befolkning som helhet; 36,7 prosent mener det bør satses videre på fritidsboligutvikling, mot 28,6 prosent av befolkningen i bygdekommunene som helhet.

Man ser tilsvarende antydninger til at bygdefolket med de høyeste kapitalressursene, både i forhold til inntekt og utdanning, er litt mer positive til fritidsboligene enn andre i bygdesamfunnene.

TABELL 2: ULIKE FASTBOENDEGRUPPERS SYN PÅ FRITIDSBOLIGTURISMEN. ANDEL SOM SIER SEG ENIG I DE TO PÅSTANDENE. BIVARIATE ANALYSER. PROSENT (N).

	”Fritidsboligturismen i min bostedskommune fører med seg flere fordeler enn ulemper”	”Det bør satses mer på utbygging av fritidsboliger i min bostedskommune”
Alle	49,3 (1439)	28,6 (1453)
Grunneiere som har solgt/vurderer salg av tomter	66,1 (115)	51,8 (114)
Selvstendig næringsdrivende som tilbyr varer/tjenester til fritidsbefolkningen	58,3 (132)	38,9 (131)
Eiere/brukere av fritidsbolig i bostedskommunen	54,4 (316)	36,7 (316)
Bygdefolk med høy inntekt	54,9 (599)	33,7 (599)
Bygdefolk med høy utdanning	56,4 (397)	30,2 (398)
Bygdefolk som opplever bostedskommunen som sterkt preget av fritidsboligturisme	53,6 (220)	22,3 (220)

Kilde: ”By, bygd og fritidsboliger 2008” (Norsk senter for bygdeforskning). Resultater i kursiv er ikke statistisk signifikante på et 0,05-nivå. Se vedlegg for operasjonalisering av uavhengige variabler.

I spørreundersøkelsen blir bygdefolket også spurt om i hvilken grad de opplever at bostedskommunen er preget av fritidsboligfenomenet. På en skala fra 0 til 10 svarer en tredjedel (36,1 prosent) at hjemstedet i liten grad preges av fritidsboligene (verdiene 0 til 3). Like mange bygdeboere (38,7 prosent) opplyser at fritidsboligene i noen grad påvirker lokalsamfunnet (verdiene 4 til 6), mens en fjerdedel (25,2 prosent) forteller at fritidsboligene i stor grad preger bygdesamfunnet. Tabell 2 indikerer at bygdefolket som mener hjemstedet preges av fritidsboligturisme er svakt mer positiv til fritidsboligturismen (53,6 prosent), men resultatet er ikke statistisk signifikant.

Dette kan peke mot at bygdefolk som mener bostedskommunen er sterkt preget av fritidsboligene, har en tendens til å sterkere vektlegge fordelene med hytteutviklingen. For eksempel har de en klarere oppfatning av at fritidsboligene har bidratt til flere arbeidsplasser i lokalsamfunnet. Dette er interessant, ettersom det kan antyde at bygdefolk som sterkest ser bygdesamfunnet som preget av fritidsboligturismen, ikke nødvendigvis også er de som er mest kritiske til fenomenet. Det kan bety at skepsis til hytteutvikling ikke skyldes dårlige erfaringer, men heller bekymring for hva en kommende utvikling vil innebære.

Det er i denne sammenheng videre verdt å merke seg at det er en svak sammenheng mellom bygdefolkets vurderinger av hvordan hyttene preger lokalsamfunnet og om det bør satses enda mer på hyttebygging. De som sterkest opplever bostedet som preget av hyttene, er også de som er mest skeptiske til videre utbygging.

Generelt er det også nødvendig å understreke at de kommenterte forskjellene dreier seg om nyanser mellom gruppene, og at disse ikke bør overdrives. Resultatene i tabell 2 må derfor tolkes som tendenser og ikke som absolutter. For eksempel er *likheten* mellom folk med høy eller lav inntekt og utdanning mer slående enn forskjellene mellom dem.

4: Lavt konfliktnivå

Selv om det er nyanser i lokalbefolkningens holdninger til fritidsboligturismen, er inntrykket av et relativt lavt konfliktnivå likevel slående. Noen ser fordelene, andre vektlegger ulemper - men jevnt over peker resultatene fra undersøkelsen mot at bygdefolk ikke opplever sine hyttenaboer som et problematisk innslag i hverdagslivet.

I undersøkelsen er det et spørsmål som direkte spør respondentene om hvordan de opplever forholdet mellom fastboende og fritidsboligbrukerne. Svarene ble gitt på en skala fra 0 til 10, der 0 betyr "full harmoni" og 10 betyr "høyt konfliktnivå". To av tre (64,3 prosent) rapporterer et svært lavt konfliktnivå (verdiene 0 til 3), mens svært få forteller om et høyt konfliktnivå, bare 4,1 prosent (verdiene 8 til 10).

Også gjennom andre spørsmål i undersøkelsen formidler bygdefolket at de generelt sett har et godt forhold til hyttebefolkningen. De ble blant annet spurt om hvordan de oppfatter hyttefolket, og her mener for eksempel de aller fleste at hyttefolket er "imøtekommende", mens bare en liten andel oppfatter dem som "snobbete" (16,4 prosent). Dette er interessante resultater, blant annet sett i lys av fritidsbefolkningens jevnt over høyere sosio-økonomiske status, som også reflekteres i bygdefolkets oppfatninger av dem. Blant annet mener en god del av bygdefolket at fritidsboligbrukerne jevnt over har høyere inntekter, høyere utdanning og et høyere forbruksnivå enn bygdefolket.

5: Om prosjektet

Notatet er en skrevet som en del av Norsk senter for bygdeforsknings forskningsprosjekt om fritidsboliger i bygde-Norge ("The Second Home Phenomenon and New Rural Conflicts. Implications for Policies for a Rural 'Part-Time' Repopulation"). Prosjektet gjennomføres i samarbeidet med Geografisk institutt ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og University of Wisconsin i USA. Det er finansiert av Norges forskningsråd (Natur og næring-programmet). Oppstart var i 2007 og prosjektet skal være slutført innen utgangen av 2011.

Prosjektet overordnede problemstilling er å diskutere de ulike økonomiske, sosiale og kulturelle prosessene som er knyttet til den sterke fremveksten av hytter og andre husvære som brukes til fritidsformål i bygde-Norge. Sentrale forskningsspørsmål er:

- 1) Hvordan preger fremveksten av slike "andrehjem" de norske bygdesamfunnene, blant annet med tanke på mulighetene for ny næringsvirksomhet?
- 2) Hvilke økonomiske og sosiale konflikter oppstår når byfolk møter bygdefolk, spesielt med tanke på arealbruk?
- 3) Hvordan kan fastboende og fritidsfolks ulike perspektiver på hva som er "den gode bygda" og "det gode bygdeliv" skape problemer for en konstruktiv dialog og utvikling av "andrehjem"-sektoren i bygdene?

I dette notatet offentliggjøres noen innledende resultater fra spørreundersøkelsen "By, bygd og fritidsboliger 2008" som ble gjennomført av Norsk senter for bygdeforskning vinteren 2008. Vi har i denne omgang lagt vekt på å presentere resultatene som viser bygdefolks overordnede syn på den sterke fremveksten av fritidsboliger i bygde-Norge, og deres relasjoner til de mange nye fritidsbeboerne. I denne omgang har vi ikke valgt å gå i dybden på datamaterialet, men vil komme tilbake til slike analyser i senere prosjektpublikasjoner.

Kort om datamateriale og metode

Resultatene i rapporten bygger på spørreundersøkelsen ”By, bygd og fritidsboliger 2008”, som kartlegger hvordan ulike grupper i den norske befolkningen vurderer ulike aspekter ved fremveksten av flere fritidsboliger, spesielt i distriktene. Undersøkelsen ble gjennomført i tidsrommet medio januar til medio mars 2008. Norsk senter for bygdeforskning stod for den faglige gjennomføringen av undersøkelsen, mens feltarbeidet ble gjort av meningsmålingsinstituttet Sentio AS.

3500 spørreskjema ble sendt ut til et statistisk tilfeldig utvalg av personer som bor i de 201 bygdekommunene med størst innslag av fritidsboliger (hytte-bygdekommuner). Av disse svarte 1496 personer, og det gir en svarprosent på 42,7. Videre ble ytterligere 3500 spørreskjema sendt til et tilfeldig utvalg av personer som bor i landets øvrige kommuner. Svarprosenten i dette utvalget var på 33,8. I dette notatet brukes imidlertid kun resultatene fra det representative utvalget fra hytte-bygdekommunene. Frafallet er, slik som i andre postale undersøkelser av denne karakteren, betydelig. Det synes likevel ikke som det er noen systematiske frafallskilder som skaper problemer for den statistiske generaliseringen av resultatene, og undersøkelsen kan slik forstås å gi et statistisk representativt inntrykk av hva befolkningen i hytte-bygdekommunene mener om de ulike aspektene ved fritidsboligfenomenet.

For ytterligere informasjon om det metodiske opplegget for undersøkelsen, se Farstad, Rye og Almås 2009.

Operasjonaliseringer av variabler i tabell 2

Grunneiere som har solgt/vurderer salg av tomter: Respondenter som svarte bekreftende på spørsmålet: ”Jeg er grunneier som har solgt ut eller vurderer å selge ut tomter til fritidsboligbygging”. 7,8 prosent av respondentene inngår i denne gruppen.

Selvstendig næringsdrivende som tilbyr varer/tjenester til fritidsbefolkningen: Respondenter som svarte bekreftende på spørsmålet: ”Jeg er selvstendig næringsdrivende som tilbyr varer eller tjenester til (blant annet) fritidsboligeiere i kommunen”. 6,6 prosent av respondentene inngår i denne gruppen.

Eiere/brukere av fritidsbolig i bostedskommunen: Respondenter som svarte bekreftende på spørsmålet: Jeg eier eller disponerer selv en fritidsbolig i min bostedskommune. 21,6 prosent av respondentene inngår i denne gruppen.

Bygdefolk med høy inntekt: Respondenter med en brutto husstandsinnkomst over 500.000 kroner. 44,9 prosent av respondentene inngår i denne gruppen.

Bygdefolk med høy utdanning: Respondenter med høyskole- eller universitetsnivå. 27,6 prosent av respondentene inngår i denne gruppen.

Bygdefolk som opplever bostedskommunen som sterkt preget av fritidsboligturisme: Respondenter som svarer 8 eller høyere på 0-10-skala for spørsmålet: ”Alt i alt; i hvor stor grad opplever du at kommunen hvor du bor er preget av fritidsboligene og brukene av fritidsboligene?” 0: ”Ikke i det hele tatt”; 10: ”I svært stor grad”. 21,0 prosent av respondentene inngår i denne gruppen.

Referanser

Farstad, M., J. F. Rye og R. Almås (2009): *By, bygd og fritidsboliger 2008. Kommentert frekvensrapport*. Rapport 10/09. Norsk senter for bygdeforskning, Trondheim